

BETERE EN MEER GEMOTIVEERDE

BEGRIJPENDE LEZERS IN DE KLAS?

VAN ONDERZOEKSBEVINDINGEN NAAR CONCRETE HANDVATTEN VOOR DE PRAKTIJK

Rielke Bogaert & Kim Van Ammel

OVERZICHT

- Wie zijn wij en jullie?
- Inleiding
  - Wat is begrijpend lezen?
- Effectieve leesdidactiek
  - Expliciete-strategie instructie
  - Leesmotivatie
- In de praktijk
  - Expliciete-strategie instructie
  - Leesmotivatie
  - Opbouw lessen
- Slotbeschouwing

WIE ZIJN WIJ?

DR. RIELKE BOGAERT

- Pedagogische wetenschappen
- PhD student vakgroep onderwijskunde afgerond 8/03/2022
- Promotors: Hilde Van Keer & Emmelien Merchie
- Topic: begrijpend lezen - Doelgroep: BaO 3de graad
- Toetsontwikkelaar Nederlands Centrale Toetsen

DR. KIM VAN AMMEL

- Pedagogische wetenschappen
- PhD vakgroep onderwijskunde afgerond 24/09/2021
- Promotors: Hilde Van Keer & Koen Aesaert
- Topic: begrijpend lezen - Doelgroep: bso
- CVO EduKempen

WIE ZIJN JULLIE?

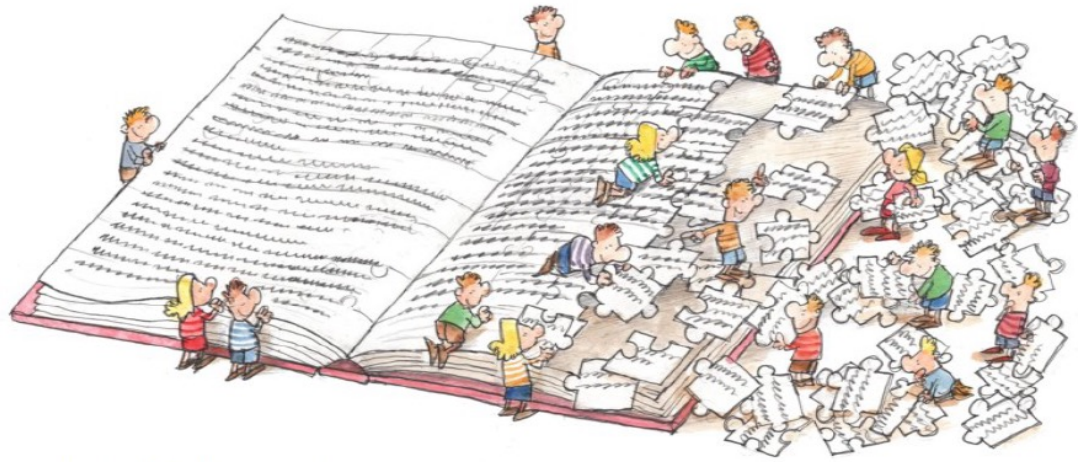
WIE ZIJN JULLIE?

- Leraar
  - Graad/leerjaar/vak?
- Docent hoger onderwijs
- Directeur
- Pedagogisch begeleider
- Onderzoeker
- Andere?

INLEIDING

VELE ALARMBELLEN ...

<p> Joris Snaet</p>
<p> © Joris Snaet

Leerlingen scoren steeds minder goed op begrijpend lezen. Een nieuw offensief van de Vlaamse Onderwijsraad moet leerkrachten (en ouders) die trend doen keren. ‘Haal begrijpend lezend uit het verdomhoekje.’

‘Maak prioriteit van begrijpend lezen’

Leesvaardigheid: Vlaanderen valt buiten top 10

Leesvaardigheid Vlaamse jongeren gaat verder achteruit

03/12/2019 om 09:00 door Simon Grymonprez

[ONDERWIJS](#) | [LEESMOTIVATIE](#)

3 juni 2020

Naar sterk leesonderwijs op school? Stel jouw school kandidaat voor het professionaliseringstraject PRO LEZEN

Zomerschool schaaft spelenderwijs taalkennis bij: “Taalachterstand heeft impact op alle vakken”

07/07/2021 om 17:53 door Kristof Van Rompaey

3 december 2019

Vlaamse vijftienjarigen scoren laag op leesvaardigheid en leesplezier

De leesvaardigheid van Vlaamse vijftienjarigen is sterk gedaald, stelt het nieuwe internationale PISA-onderzoek vast. Er is een merkbare kloof tussen hoog- en laag-presteerders. Bovendien noteert Vlaanderen de laagste score op leesplezier: de helft van de Vlaamse vijftienjarigen vindt lezen tijdverlies.

BELANG BEGRIJPEND LEZEN

BELANG BEGRIJPEND LEZEN

- Vergoot kansen op arbeidsmarkt
- Meer kans op universitaire opleiding
- Helpt om concentratievermogen te trainen
- ...

↔ Dalende begrijpende leesvaardigheden

WAT IS BEGRIJPEND LEZEN?

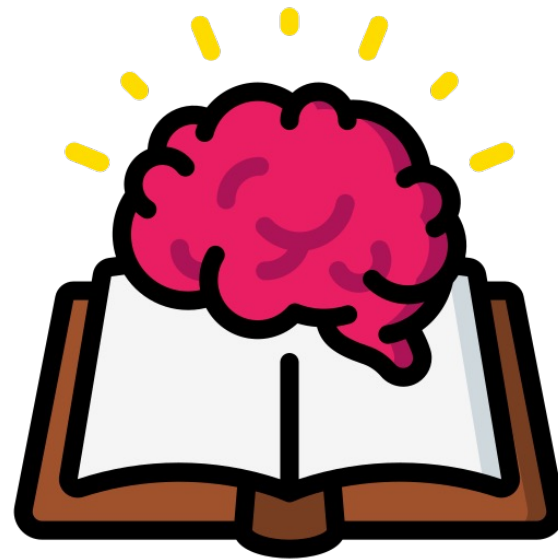
WAT IS BEGRIJPEND LEZEN?

BEGRIJPEND LEZEN

Achterhalen van de betekenis en bedoeling achter geschreven woorden,
zinnen en teksten

(Aarnoutse & Van Leeuwe, 2000)

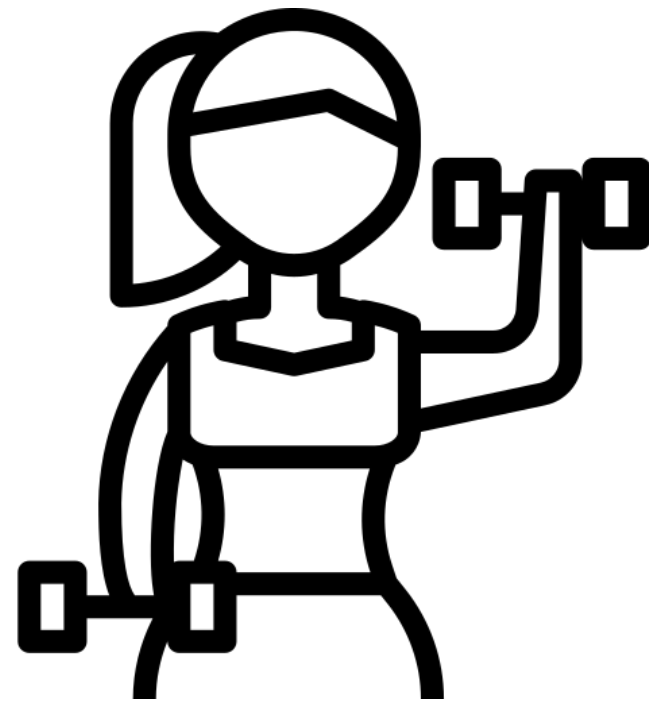
STELLING

"Als kinderen in staat zijn woorden te decoderen, begrijpen ze de betekenis van schriftelijke informatie."

- Ja: rechtstaan
- Nee: zitten

BEGRIJPEND LEZEN, EEN TOPSPORT?!

Begrijpend lezen als een **topsport**

- Voor, tijdens en na het lezen
- Inzet en training
- Actieve leeshouding
- Leesstrategieën → leestactieken

EFFECTIEVE LEESDIDACTIEK

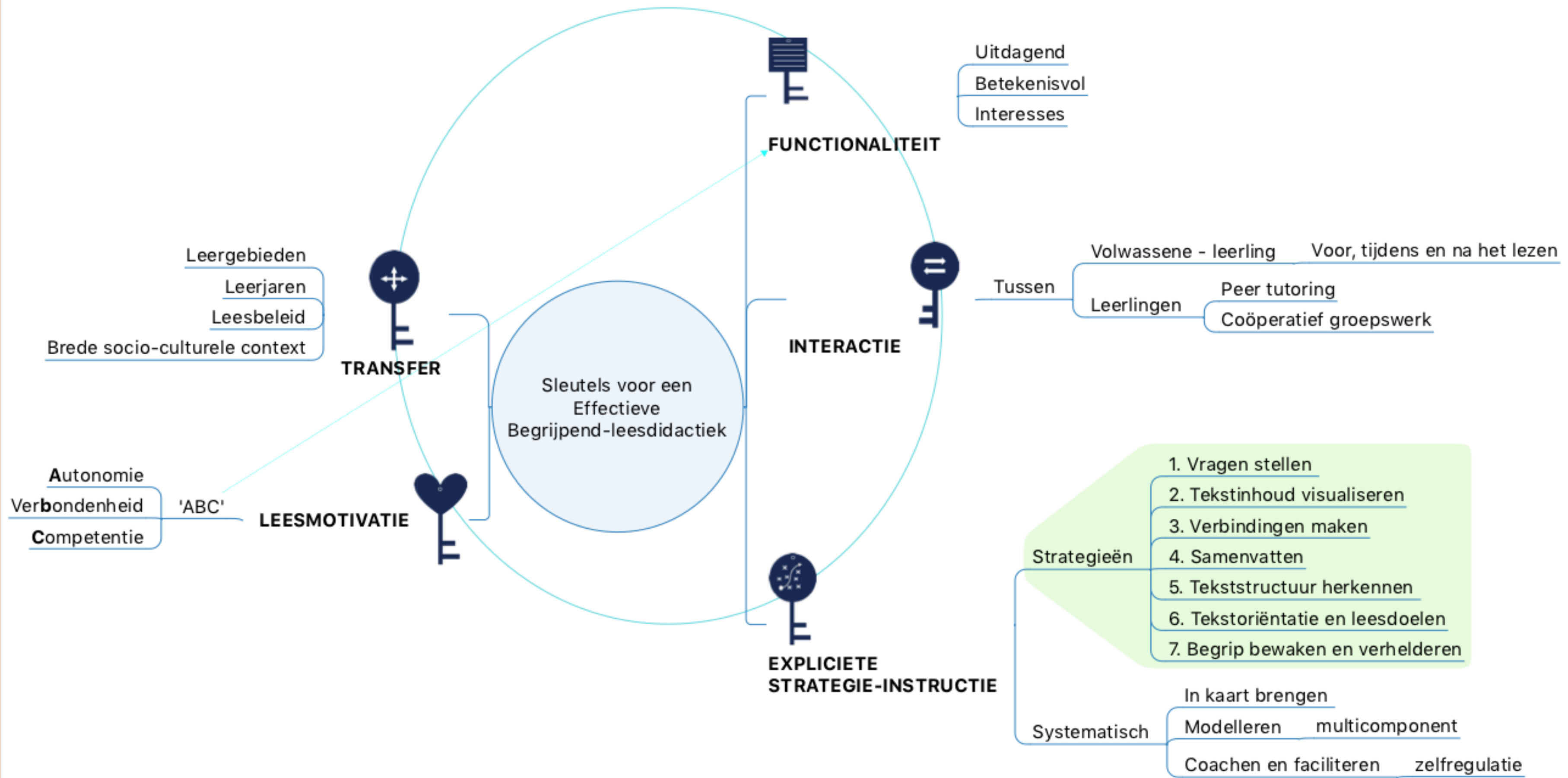
VLOR REVIEW

STELLING

”Ik ken de vijf sleutels voor een effectieve didactiek.”

- Ja: rechtstaan
- Een beetje, maar niet goed: zitten met de handen in de lucht
- Nee: zitten

1. EXPLICIETE STRATEGIE-INSTRUCTIE

LEESSTRATEGIEËN

= een mentale tool die een lezer inzet om begrip te ondersteunen, monitoren of te herstellen

Een bonte waaier

AAN LEESSTRATEGIEËN

WAAROM?

Verschillen in teksten, lezerskenmerken, leesdoelen,...

Nood aan verschillende strategieën, die op een flexibele en selectieve manier gebruikt kunnen worden

		TYPE	
		COGNITIEF	METACOGNITIEF
FASE	VOOR het lezen	Voorspellen Voorkennis activeren Titels, tussentitels en prenten bestuderen ...	Plannen van de leesaanpak Leesdoelen formuleren ...
	TIJDENS het lezen	Betekenis van moeilijke woorden achterhalen Schematiseren Markeren van sleutelwoorden Hoofd- en bijzaken onderscheiden Jezelf vragen stellen Herlezen Samenvatten (Delen van een) tekst in je eigen woorden formuleren ...	Bewaken van het leesproces- en leesbegrip Planning reviseren Reflecteren op leesbegrip ...
	NA het lezen	Schematiseren Samenvatten (Delen van een) tekst in je eigen woorden formuleren ...	Terugblikken op leesbegrip Terugblikken op leesstrategiegebruik ...

STRATEGIE-INSTRUCTIE

Belangrijk om aan te leren

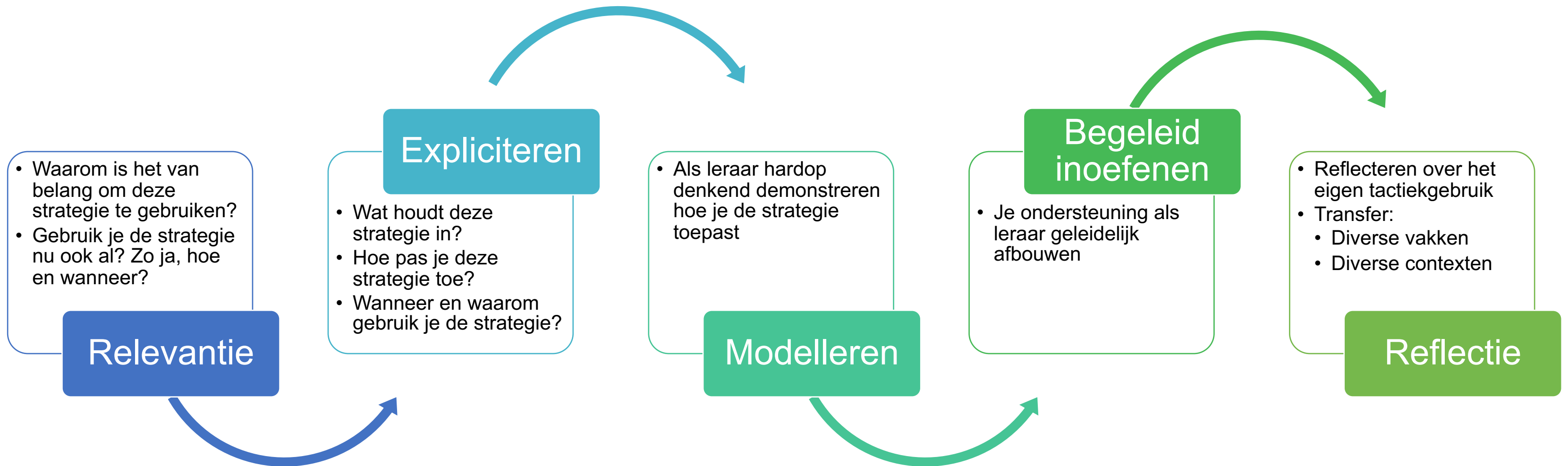
wat een strategie inhoudt

hoe je een strategie kan gebruiken

wanneer je een strategie kan gebruiken

waarom je een strategie moet gebruiken

STRATEGIE-INSTRUCTIE IN 5 STAPPEN

STAP 1: RELEVANTIE

- Stellingen/ klasgesprek/ oefening over het **belang** van leesstrategiegebruik
  - Waarom is deze strategie belangrijk?
- **Huidige strategiegebruik** in kaart brengen via een vragenlijst / observatie / klasgesprek
  - Gebruik je deze strategie nu ook al? Waarom wel/niet? Hoe doe je dat?
  - Leerlingen vragen om luidop na te denken tijdens het lezen

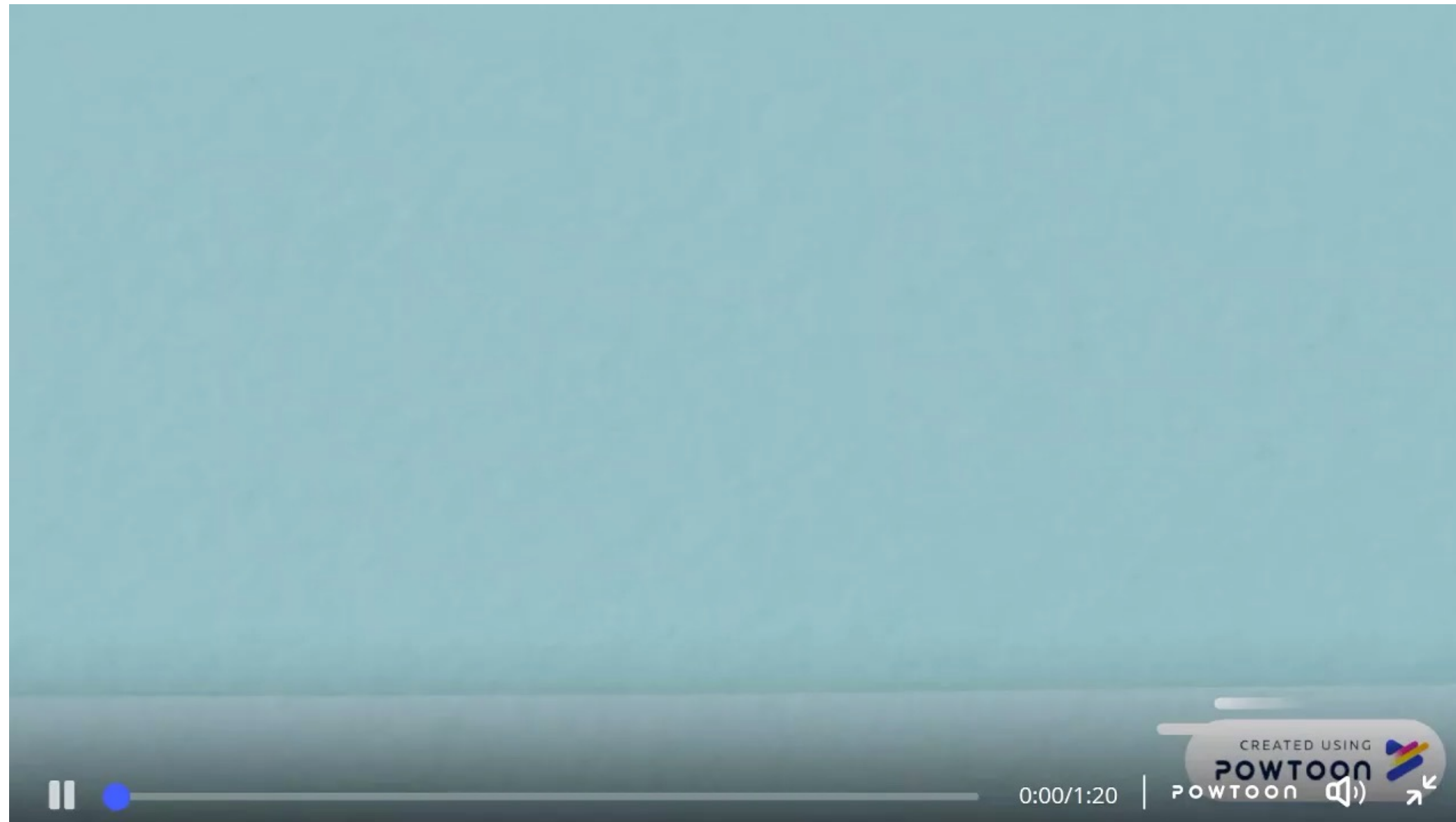
STAP 2: EXPLICITEREN

Klasgesprek over

- **Wat** de strategie inhoudt
- **Hoe** je een strategie gebruikt: welke stappen
- **Wanneer**: voor – tijdens – na het lezen, bij moeilijkheden ...
- **Waarom**: moeilijke stukken beter begrijpen, verbanden leren zien ...

STAP 2: EXPLICITEREN

Voorbeeld filmpje

Voorbeeld strategiekaart

VOOR het lezen

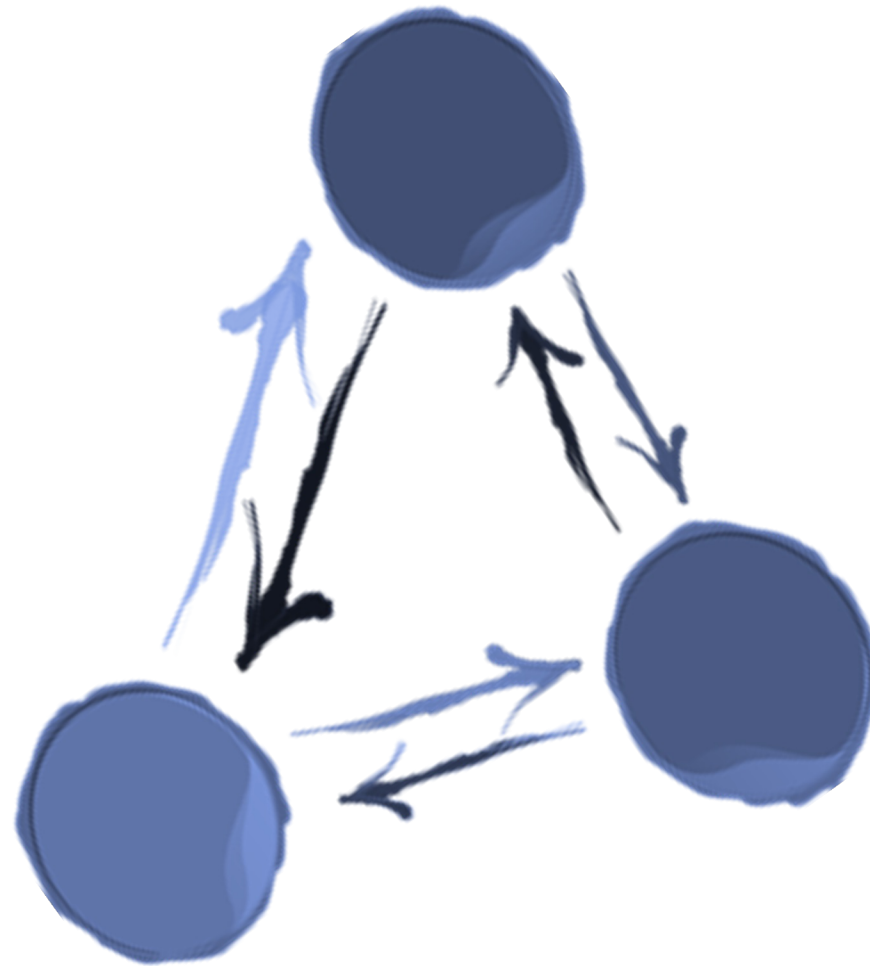

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan?
Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken?
Wat weet je hier al over?

STAP 3: MODELLEREN

Hardop denkend als leraar demonsteren hoe jij de strategie inzet

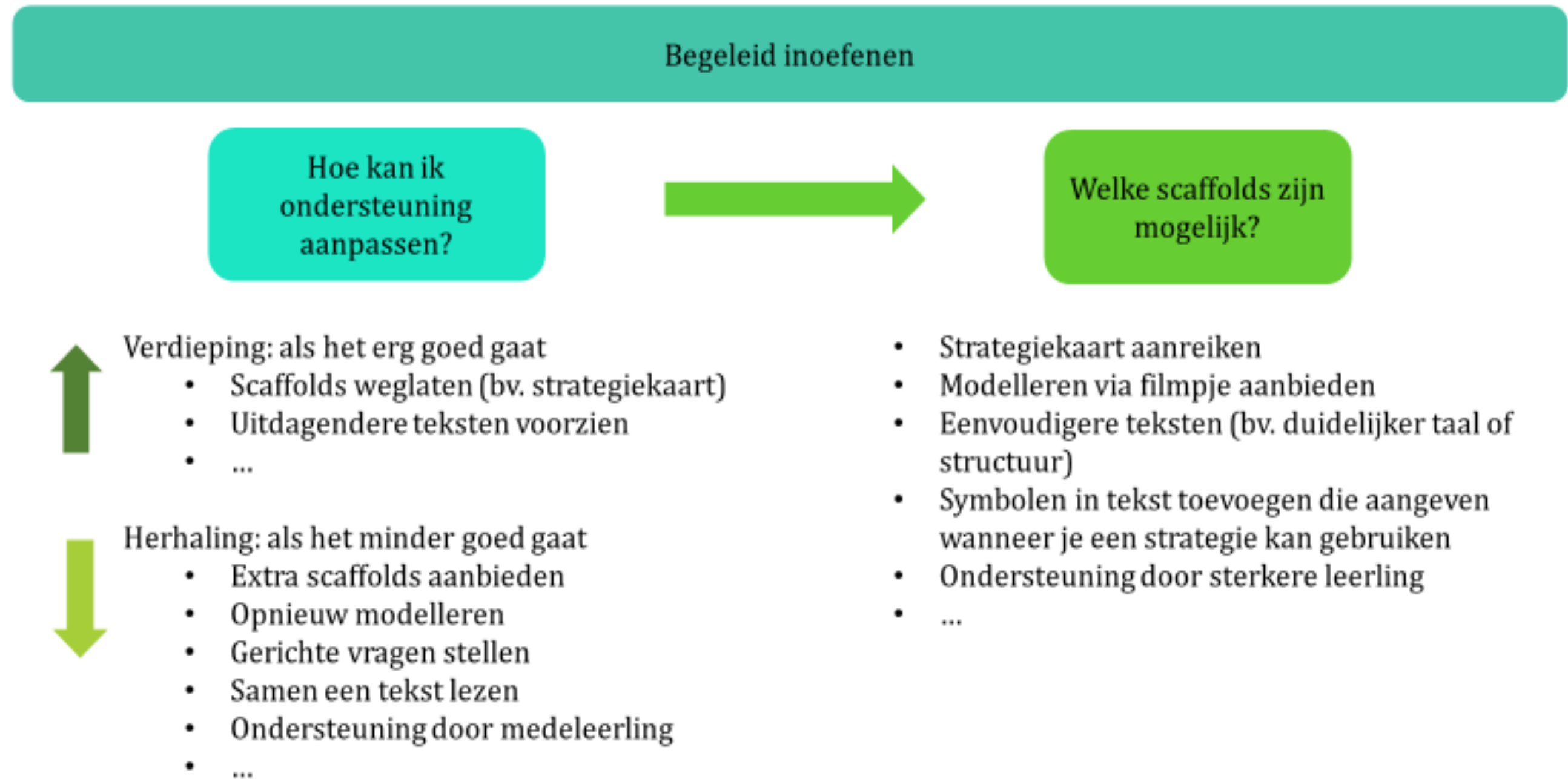
WELKE STRATEGIEËN HERKENNEN JULLIE?

00:03 / 03:21

STAP 4: BEGELEID INOEFENEN

STAP 5: REFLECTIE

- **Reflecteren over leesstrategieën**
- **Transfer**
  - Implementeren in zaakvakken
  - Gebruik van teksten uit leefwereld van de leerlingen
  - Inzetten tijdens huiswerk
  - ...

<p>2</p> <p>Deze tactiek vond ik het moeilijkst:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Waarom?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Deze tactiek vond ik het makkelijkst:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Waarom?</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>6</p> <p>Tactieken die ik vandaag heb gebruikt:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>De tactiek die mij het meeste hielp was:</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Omdat:</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>15</p> <p>De geleerde tactieken zal ik zeker kunnen gebruiken bij... (andere situaties, vakken)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Hoe zou je dit dan gebruiken?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
---	---	---

VRAGEN?

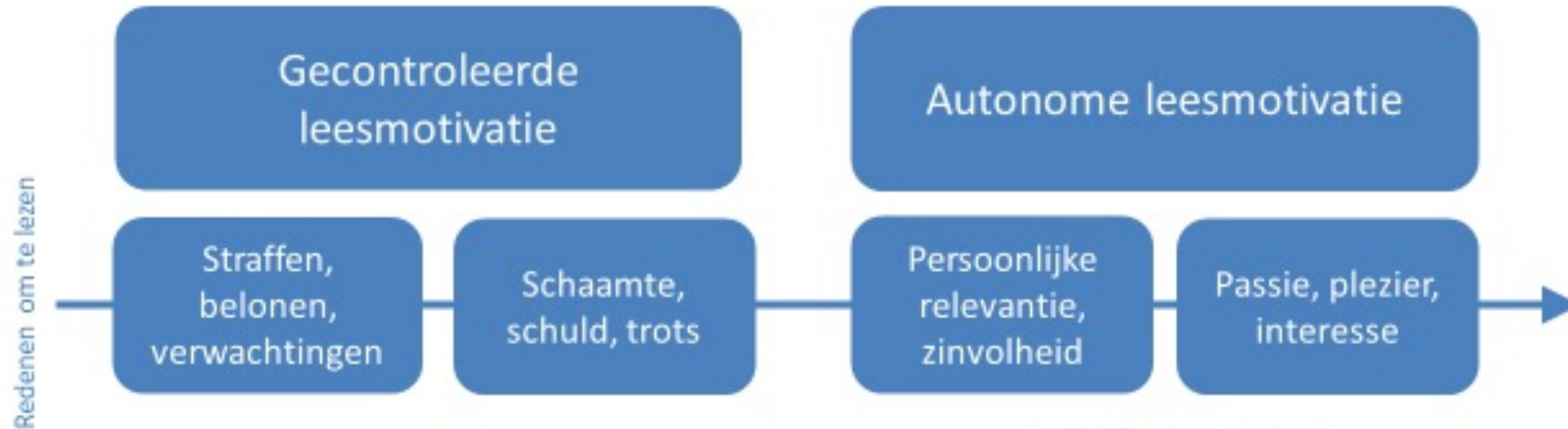
2. LEESMOTIVATIE BEVORDEREN

WAAROM LEES JIJ?

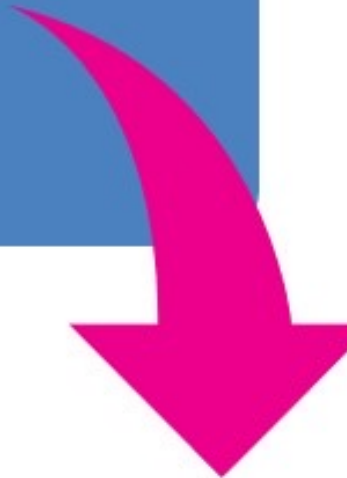
LEESMOTIVATIE

Autonome leesmotivatie

Gecontroleerde
leesmotivatie

WAAROM?

(Autonome)
leesmotivatie

Leesgedrag

Leesvaardigheid
(begrijpend lezen)

Ontspannen

Blik op de
wereld
verruimen

Participatie in
kennis-
maatschappij

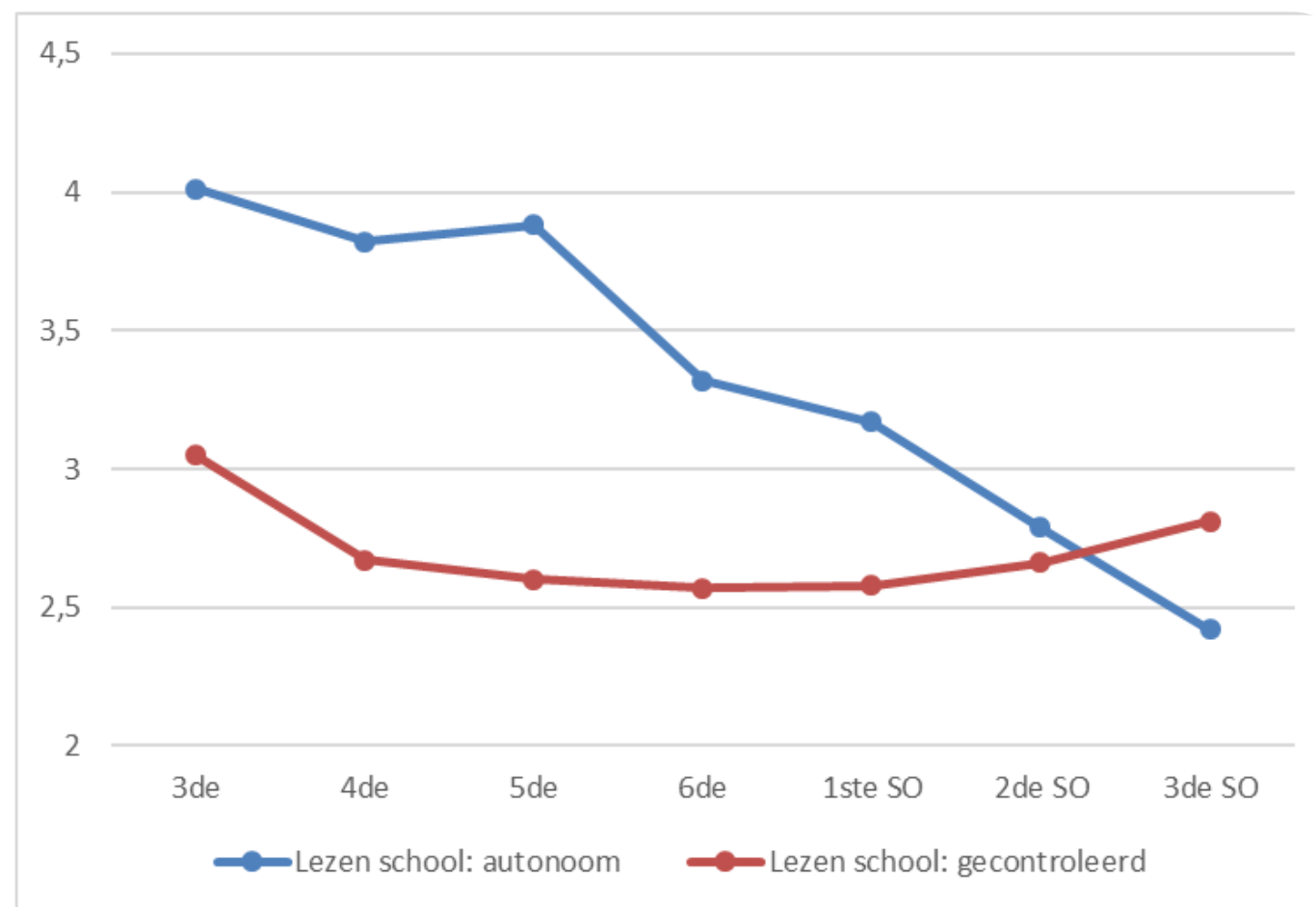
Ontsnappen
aan de realiteit

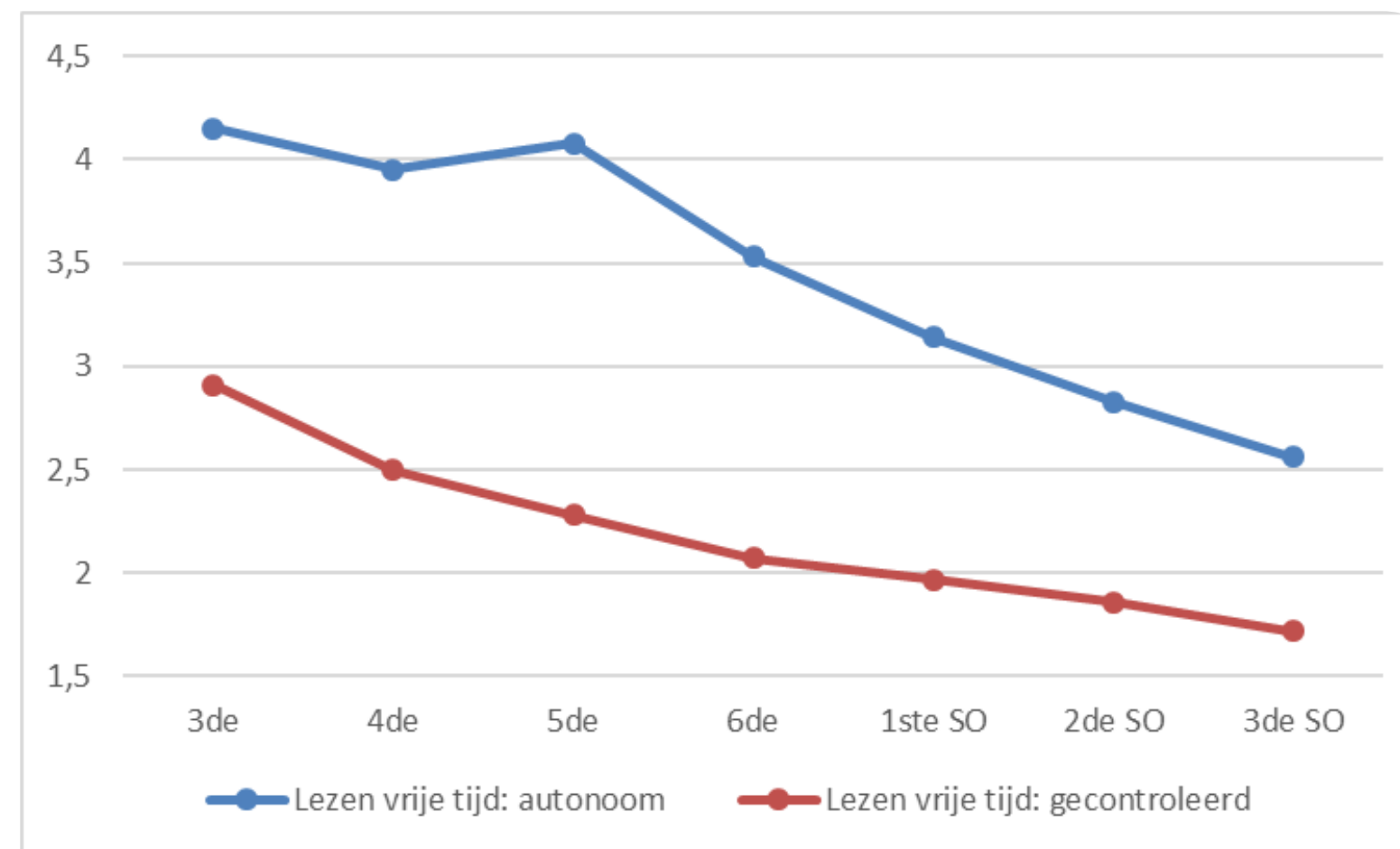
...

WAAROM?

Leesmotivatie op school

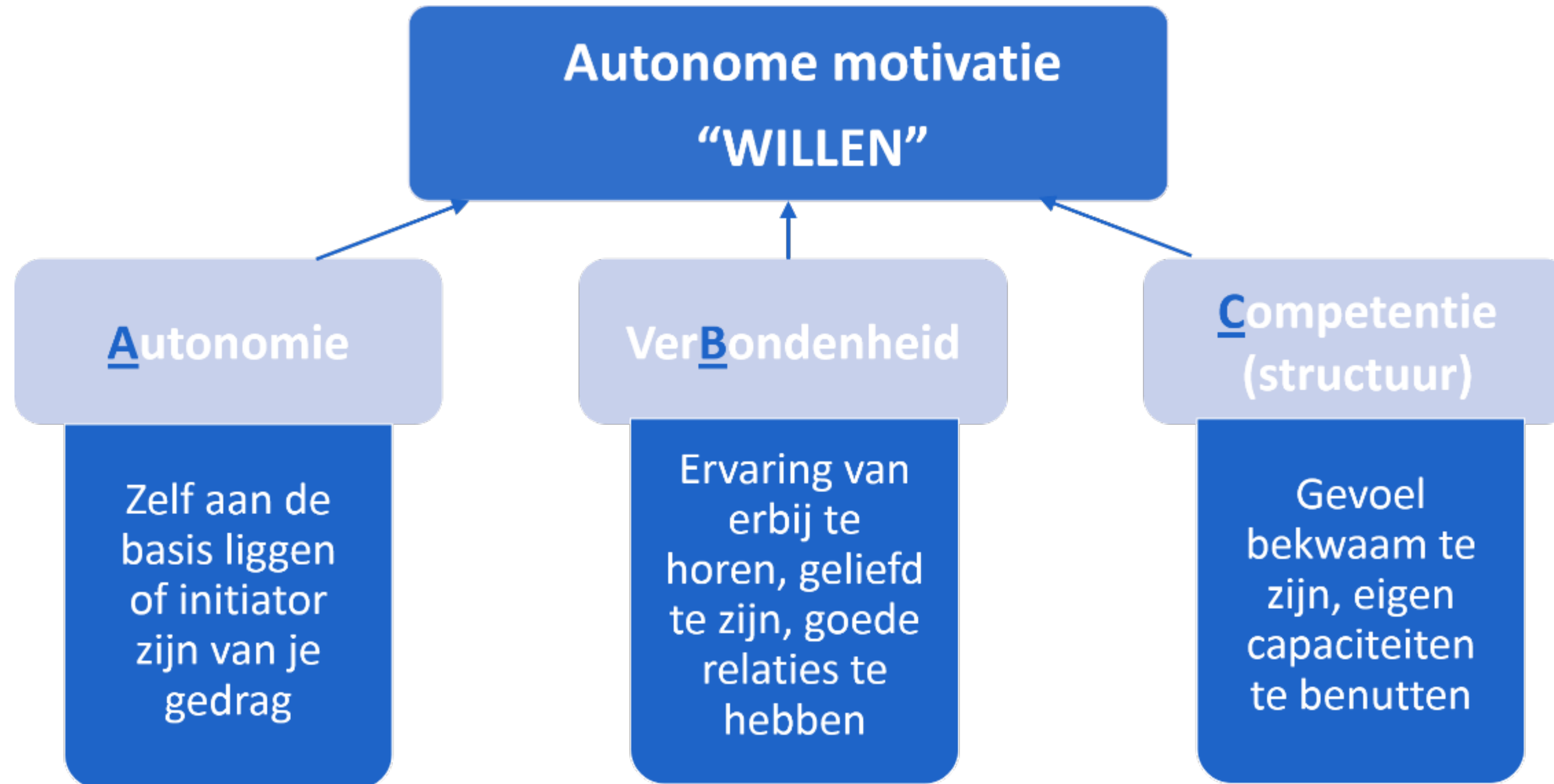
Leesmotivatie in vrije tijd

OP WELKE MANIER PROBEERT U DE LEESMOTIVATIE VAN DE LEERLINGEN TE STIMULEREN?

STIMULEREN VAN LEESMOTIVATIE

AUTONOMIE

- **Keuze/** inspraak
  - in teksten
  - in verwerkingsopdrachten
- **Relevantie** van de taak duiden
- Identificeren en verbreden van **leesvoorkeuren**
  - in klasgesprekken
  - voorlezen
  - boekenbingo
- Vrij (begeleid) lezen
- ...

VERBONDENHEID

- **Voorlezen**
- Boekgesprekken
- **Samenwerking** tijdens de leesles
  - Samen lezen
  - Samen verwerkingsopdrachten uitvoeren
- ...

COMPETENTIE

- **Leesstrategieën** aanleren
- Zorgen voor **succeservaringen**
- Bieden van voldoende **structuur**
- ...

VRAGEN?

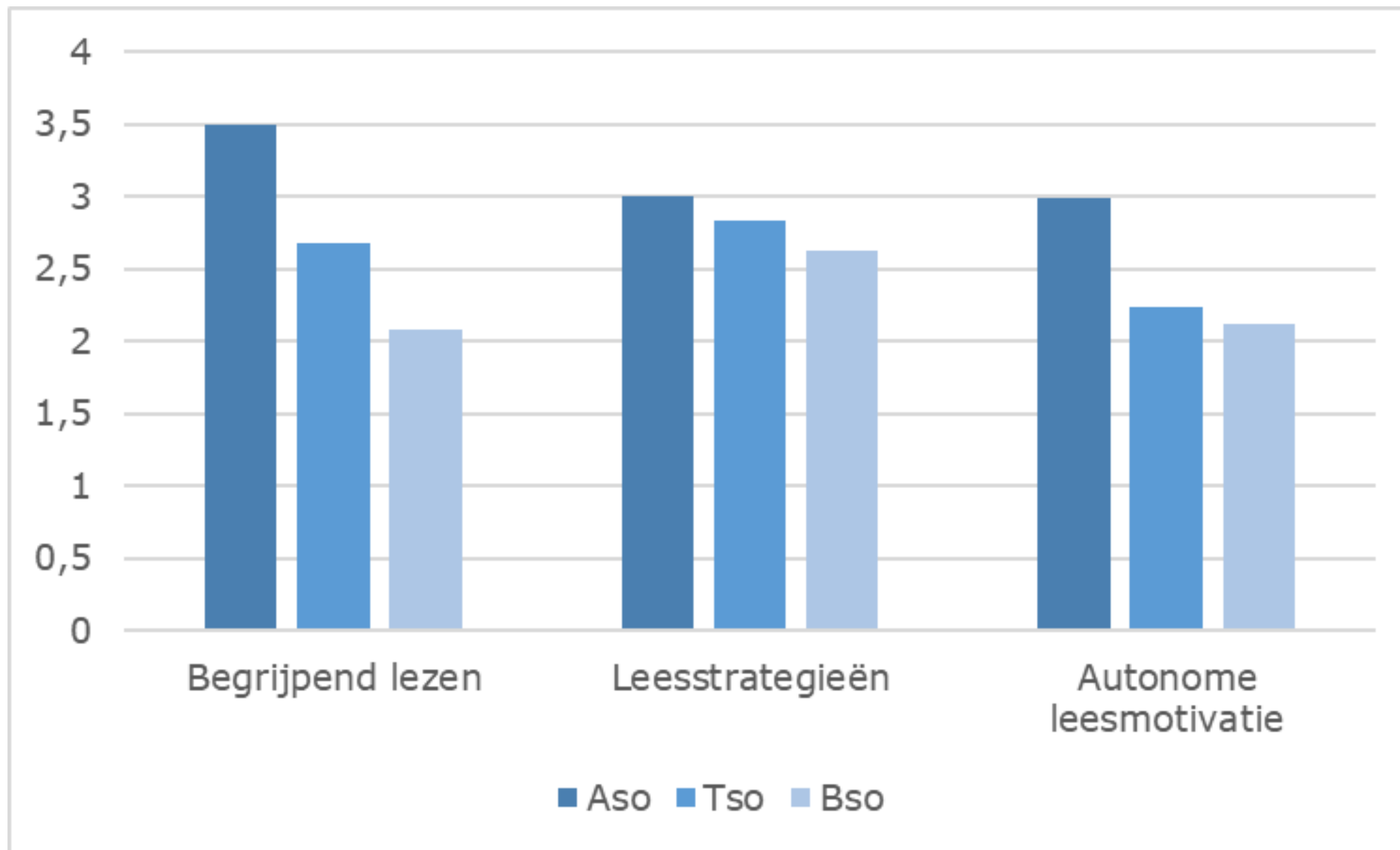
IN DE PRAKTIJK

ProjectExpert

- **Doelgroep:** beroessecundair onderwijs
- Educatief programma
- Gebaseerd op theoretische principes
- Volledig uitgewerkt (handleiding voor leraren, materialen,...)
- 12 lessen

FOCUS OP HET BSO

IN DE PRAKTIJK

EXPLICIETE STRATEGIE-INSTRUCTIE

1. EXPLICIETE STRATEGIE-INSTRUCTIE

3 groepen van strategieën:

- Vooruitblikken
- Nemen van een time-out
- Terugblikken

Patroon van expliciete strategie-instructie

LEESSTRATEGIEËN

NA het lezen

Terugblikken

- 1 Vertel kort waarover de tekst ging
- 2 Welke tactieken heb je gebruikt?
  - 🎯 Titel, tussentitel en afbeelding bekijken
  - ⏸ Af en toe stoppen met lezen
  - 🔍 Betekenis van moeilijke woorden opzoeken
  - 🔍 Deel van de tekst opnieuw lezen
  - ...Hoe hebben deze tactieken jou geholpen?
- 3 Wat vond je van de tekst? (bv. interessant, moeilijk, lang, leuk ...)

ProjectExpert

VOOR het lezen

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan?
Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken?
Wat weet je hier al over?

LEESSTRATEGIEËN

VOOR het lezen

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan?
Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken?
Wat weet je hier al over?

LEESSTRATEGIEËN

TIJDENS het lezen

Time-out

1 Stop met lezen
Vertel kort waarover de tekst gaat

2 Problemen met moeilijke woorden?

- Zoek de betekenis op
- in de tekst
  - door de afbeeldingen te bekijken
  - in een (online) woordenboek

Problemen met zinnen of delen van de tekst?

- Lees een stukje tekst traag en zorgvuldig opnieuw én
- denk aan wat je al weet over de tekst
  - denk aan de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- Lees een stukje verder om je probleem op te lossen

3 Probleem niet opgelost? Vraag hulp aan elkaar of aan de leraar

De ogen van Lynch waren zo pijnlijk en gezwollen dat ze een oogarts bezocht. Deze onderzocht haar en ontdekte het probleem. Hij zag dat er zich allemaal zwarte bolletjes onder haar ooglid hadden gevormd. Die bolletjes bestonden uit samengekoekte mascara. Ze beschadigden haar oogbol en moesten daarom verwijderd worden. Het was de allereerste keer dat de oogarts zoiets zag.

Gelukkig was Lynch op tijd naar de oogarts vertrokken. De dokter kon nog op tijd een operatie uitvoeren om haar ogen te redden. Het duurde wel anderhalf uur voor alle bolletjes verwijderd waren. Als Lynch langer had gewacht, had ze blind kunnen worden.

LEESSTRATEGIEËN

Iedereen leesatleet

TIJDENS het lezen

SLEUTELWOORDEN

Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen na elke alinea.

Vertel in 1 zin waarover de alinea gaat.

Stap 2: Zoek het belangrijkste woord(en)/ woordgroep in de alinea én leg uit waarom dit het belangrijkste is:

- Herhaling
- Eerste en/of laatste zin van de alinea
- Titel of tussentitel
- Lay-out
- ...

Stap 3: Duid - met een ander kleur - uitleg aan over het sleutelwoord.

Leesatleet - UGent

VRAGEN STELLEN

Dit doe ik voor / tijdens / na het lezen

Stap 1: Stop met lezen na elke alinea.

Stap 2: Kruip in de huid van de leraar. Gebruik het happertje én stel een vraag.

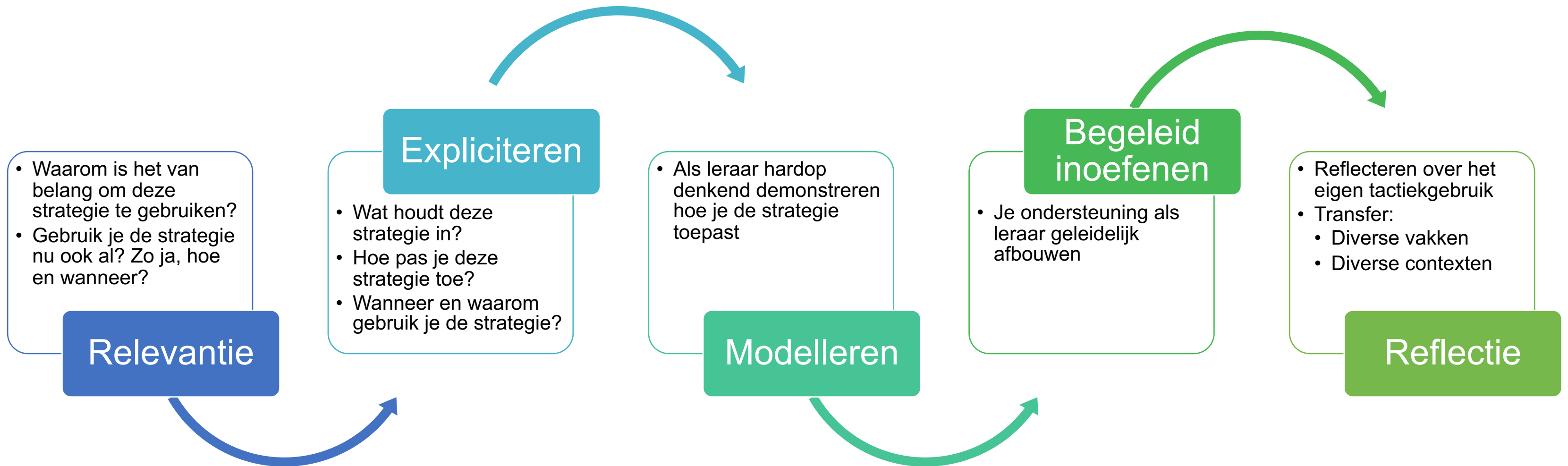
ZOEK EN VIND	LEID AF	BEOORDEEL
- Wie?	- Wat is het verband tussen ... en ...?	- Ben je het eens met de auteur? Waarom wel/niet?
- Wat?	- Wat zijn de voordelen/ nadelen van...?	- Spreekt de tekst je aan? Waarom wel/niet?
- Waar?	- Wat zijn de oorzaken / gevolgen van...?	- Hoe denk jij over...?
- Wanneer?	- Hoe komt het dat...?	- Wat denk jij dat er zou gebeuren als...?
- Waarom?	- ...	- ...
- Hoe?		
- ...		

Leesatleet - UGent

EXPLICIETE STRATEGIE-INSTRUCTIE

1. IN INTERACTIE GAAN OVER HUIDIG GEBRUIK

Gebruik jij deze tactiek nu ook al? Hoe doe je dat?

2. EXPLICITEREN VOORBEELD

2. EXPLICITEREN: STRATEGIEKAART INTRODUCEREN

NA het lezen

Terugblikken

- 1 Vertel kort waarover de tekst ging
- 2 Welke tactieken heb je gebruikt?
  - 🎯 Titel, tussentitel en afbeelding bekijken
  - 📖 Af en toe stoppen met lezen
  - 🔍 Betekenis van moeilijke woorden opzoeken
  - 📖 Deel van de tekst opnieuw lezen
  - ...Hoe hebben deze tactieken jou geholpen?
- 3 Wat vond je van de tekst? (bv. interessant, moeilijk, lang, leuk ...)

VOOR het lezen

Vooruitblikken

- 1 Bekijk de titel, tussentitel(s) en afbeeldingen
- 2 Waarover kan deze tekst gaan?
Waarom denk je dat?
- 3 Waaraan doet dit je denken?
Wat weet je hier al over?

3. MODELLEREN VOORBEELD

	<p>“Op de tactiekaart staat dat we de titels, tussentitels en afbeeldingen moeten bekijken. Zo zal ik hopelijk al een beetje weten waarover de tekst zal gaan. Leerling 1, kan jij de titel en tussentitels voorlezen?”</p>
	<p>“De titel is: Meneer Alleseter at alles, zelfs een vliegtuig. De tussentitels zijn: smakelijk, tot 1kg metaal per optreden en het menu van Meneer Alleseter.”</p>
	<p>“Oké, en wat zien we op de afbeeldingen?”</p>
	<p>“Een man die een wiel opeet en een vliegtuigje.”</p>

4. BEGELEID INOEFENEN: VOORBEELD

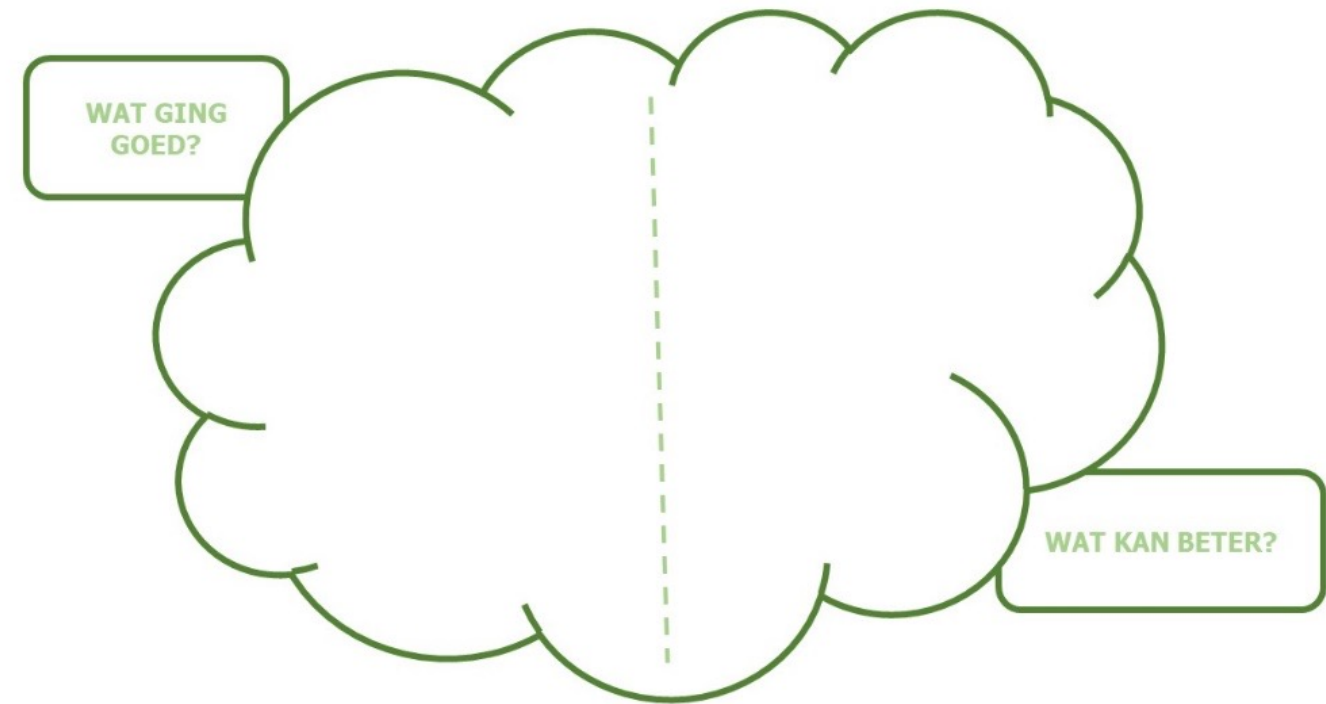
ROL VAN DE LERAAR

Terwijl de leerlingen in duo aan het werk zijn, heb jij als leraar een cruciale rol. Het is de uitgelezen kans om leerlingen te **observeren**, te kijken welke groepjes al ver staan en welke groepjes extra ondersteuning nodig hebben. Je kan dan ook **ondersteuning bieden** en bepaalde **differentiatievormen inzetten waar nodig**. Misschien is het wel handig om het filmpje opnieuw te tonen, het gebruik van de tactiekaart verder te verduidelijken of deze samen met het groepje op een bepaalde tekst toe te passen.

REFLECTIE: VOORBEELD

 Vooruitblikken				
 Terugblikken				
 Time-out				

Hoe goed ben jij in het begrijpen van teksten?

Beginner

Ik begrijp het nog niet helemaal. Ik heb hulp nodig.

Doorgroeier

Ik begrijp het bijna. Soms heb ik nog hulp nodig

Gevorderde

Ik begrijp het. Maar soms maak ik nog een fout.

Expert

Ik begrijp het perfect. Ik zou het kunnen uitleggen aan anderen.

VRAGEN?

IN DE PRAKTIJK

LEESMOTIVATIE BEVORDEREN

AUTONOMIE, VERBONDENHEID, COMPETENTIE

Autonomie

- Keuze in teksten
- Teksten en opdrachten leunen aan bij hun leefwereld
- Belang van lezen benadrukken: Waarom?

Verbondenheid

- Samen werken per twee
- Warme leerling-leraar relatie

Competentie

- Strategieën aanleren
- Aangepast niveau van teksten
- Positieve bevestiging

2. LEESMOTIVATIE

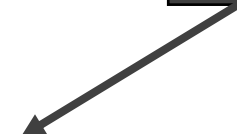

ProjectExpert

JIJ KIEST!

WERKEN ALS JOBSTUDENT

Hoofdthema

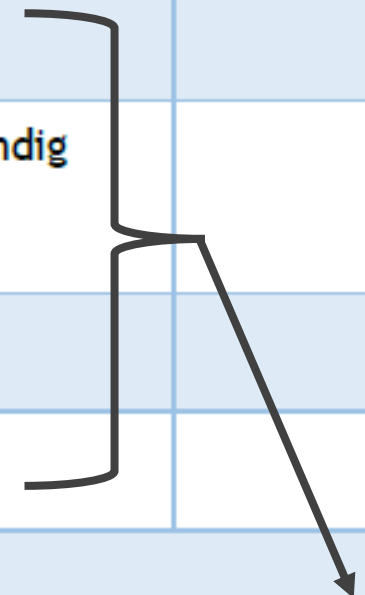

Hoofdttekst	Gelezen?	Verder lezen	Gelezen?
		Populaire studentenjobs en waar je ze kan vinden	}
		Een studentenjob zoeken via een uitzendkantoor, handig toch? Of niet?	
		Verboden studentenjobs	
		Het sollicitatiegesprek: tips en tricks	

Subthema

Vervolgteksten

powtoon.com gebruikt nu het volledige scherm [Volledig scherm verlaten \(Esc\)](#)

0:00/0:45

CREATED USING
POWTOON

POWTOON

MOTIVERENDE STARTERS

Kiezen
voor
elkaar

Voorlezen

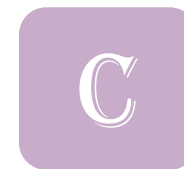
Cartoons

Autonomie

Ver**b**ondenheid

Competentie

Raadsels

Op en neer
De mensen in mijn
maag bieden geen
verweer
Op en neer
Open toe
Nooit word ik moe
Op en neer
Wat ben ik?

VRAGEN?

IN DE PRAKTIJK

OPBOUW LESSEN

OPBOUW LESSEN

- 12 lessen
  - Les 1: introductie
  - Les 2-6: aanleren strategieën
  - Les 7-12: inoefenen strategieën

LES 1: INTRO

- Inleiding in iedereen ProjectExpert:
  - nut van lezen

13 REDENEN WAAROM JIJ JE OVEREET

Om de 5 minuten trek je de koelkast open, maar niets bevredigt je. Jij wil meer, lekkerder, zoeter, zouter en vettiger. Wij vroegen dus aan 2 eetexperts waarom jij soms vreet-buien hebt. Zo weet je meteen ook wat je eraan kan doen.

Jij eet te veel omdat ...

... je troost zoekt.

Diëtiste Dhawil Saeyvoet: 'Het vreugdegevoel dat je krijgt door het eten van vetrijke en suikerrijke voeding, is afkomstig van de stof dopamine - ofwel het geluks-hormoon - die daarbij vrijkomt. Op een moment van stress of emotie gaan we daarnaar op zoek. **Eten geeft je dan een tijdelijk (!) gevoel van troost.** Bovendien hebben je hersenen dat gevoel ook aan dat soort zoetigheden leren linken toen je nog een kleine uk was. Blik maar eens terug: vroeger gaf je oma je een lolly als je droevig was. Als je vandaag een moeilijke dag hebt, denk je ook: nu verdien ik een taartje. Het is helaas vrij zeldzaam dat iemand eenmalig een "troostmaaltijd" eet. Als je een emo-ter bent, ben je er ook echt wel eenje en zal je dus vaker in dat

Lauwe pasta met mosseltjes

PronoKal
geschikt vanaf STAP 2

Recept

Ingrediënten

- 1/2 PnK Pasta
- 75 g mosselen
- 50 g spinazie
- 50 g rode paprika
- 30 g groene paprika
- 20 g tuinkers
- peper, zout
- 1/2 eetlepel olijfolie

Bereiding

1. Maak de Pasta klaar zoals aangegeven op de verpakking. Kook ongeveer 15 minuten.
2. Kook de mosselen af in water met peper en zout. Laat de pasta en de mosseltjes even afkoelen.
3. Hak de paprika fijn en kruid met peper, zout en knoflookpoeder. Voeg hieraan de halve eetlepel olijfolie toe en roer om.
4. Leg in een diep bord eerst de spinazieblaadjes.
5. Meng de groenten onder de pasta en de mosselen en leg ze daarna bij in het bord. Serveer met de tuinkers.

Smakelijk!

Werkbeschrijving: mondmasker

1. Materiaal knippen

In het patroon is de **naadwaarde inbegrepen**.
Je knipt dus de rechthoeken precies uit en hoeft
geen rand meer toe te voegen.

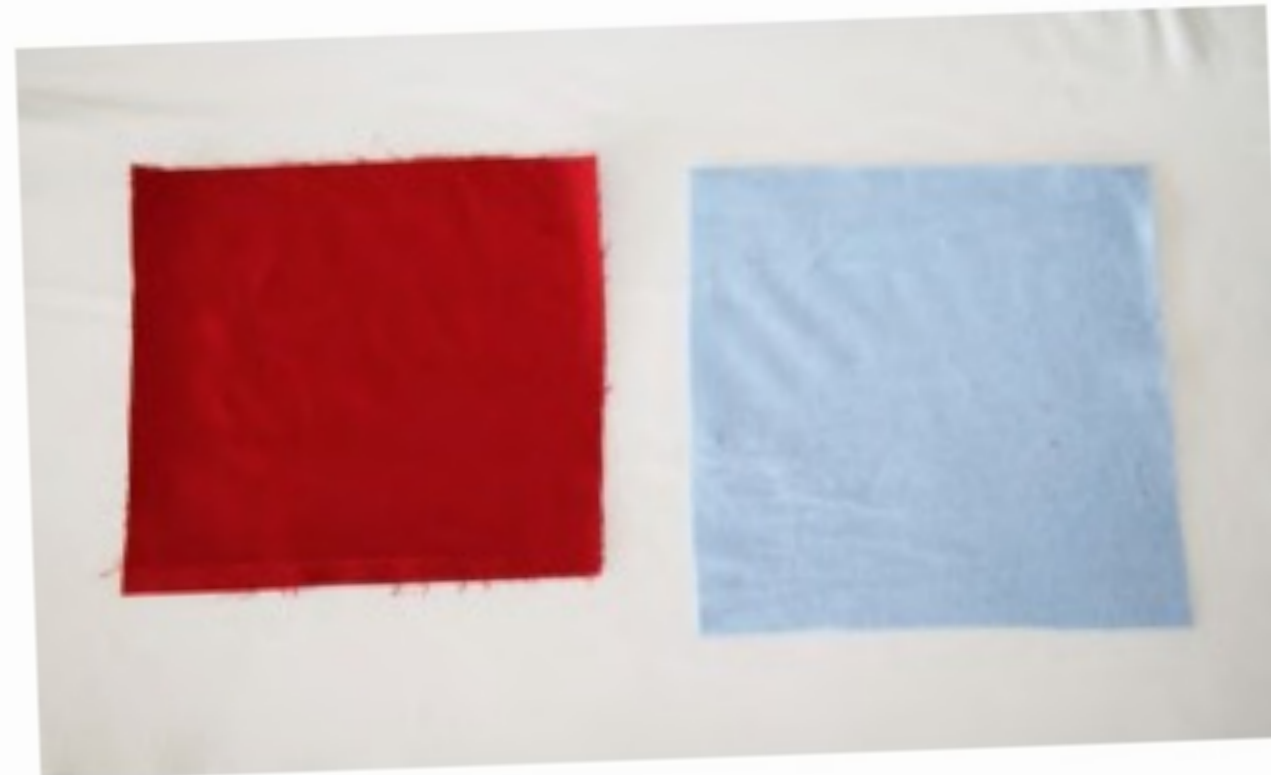
vier linten van 50 cm lang

de stof voor de binnenkant

de stof voor de buitenkant

LES 1: INTRO

- Inleiding: nut van lezen
- Samenwerken per twee: enkele afspraken
  - Rollen introduceren
- Thema kiezen: filmpjes

AANLEREN TACTIEKEN

- Vooruitblikken
- Time-out: moeilijke woorden
- Time-out: moeilijke zinnen
- Terugblikken

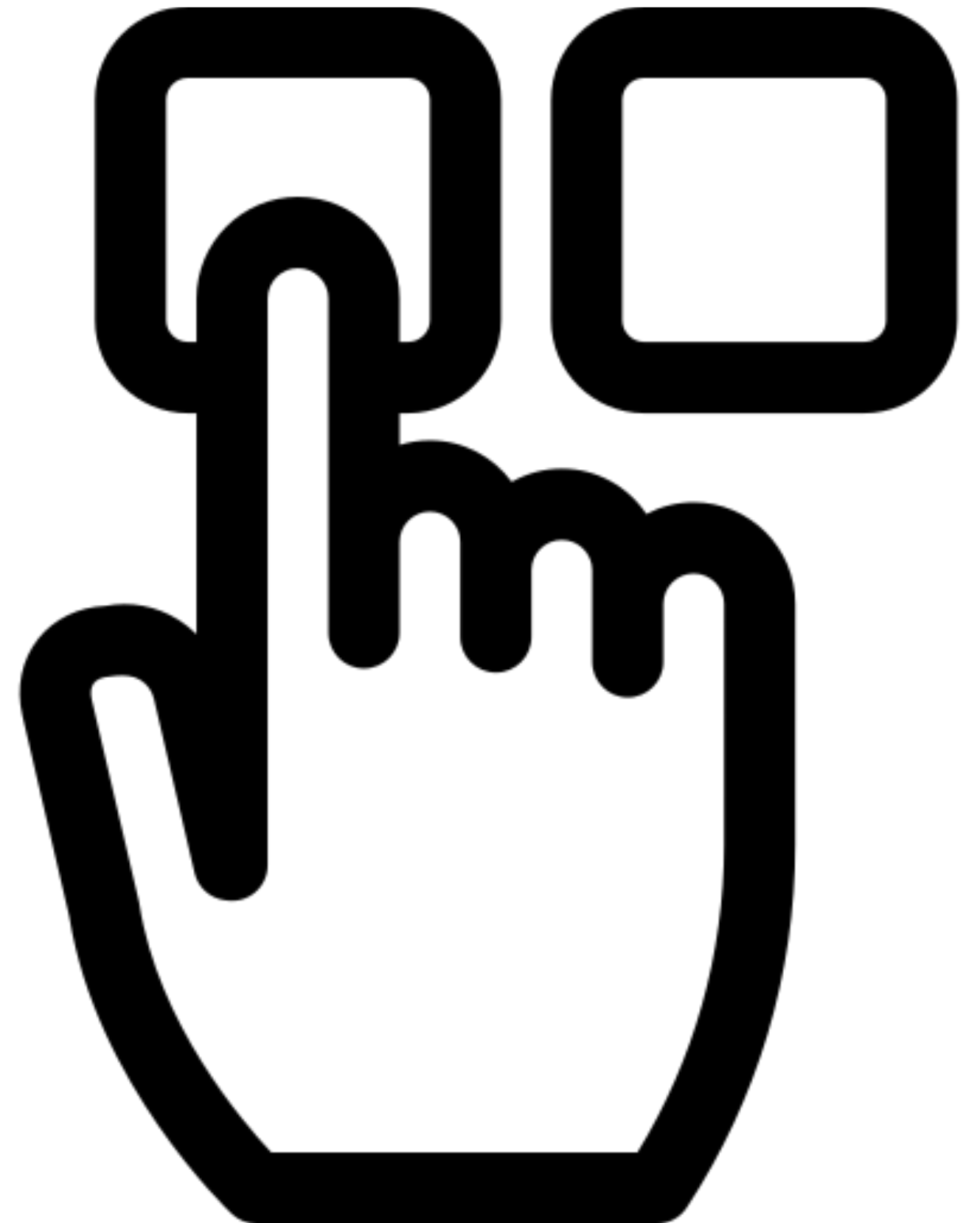
INTEGRATIELESSEN

KEUZE!

Diverse inleidingen

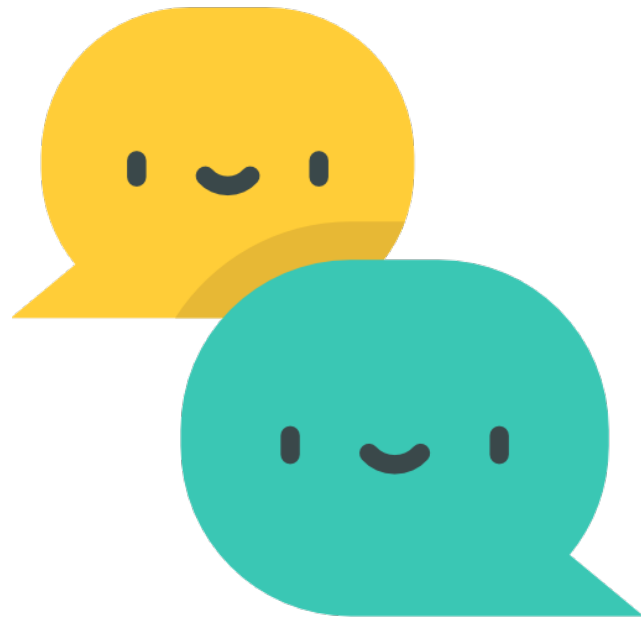
Integratie tactieken: differentiatie

Diverse reflectiemomenten

INLEIDINGEN

Op en neer
De mensen in mijn maag bieden geen verweer
Op en neer
Open toe
Nooit word ik moe
Op en neer
wat ben ik?

INTEGRATIE TACTIEKEN

**Waar staan mijn
leerlingen nu?**

**Hoe ga ik daarmee
aan de slag?**

**Waar staan mijn
leerlingen nu?**

Problemen met het bepalen van de betekenis van moeilijke woorden

**Hoe ga ik daarmee
aan de slag?**

Herhalen

- Filmpje herbekijken
- Opnieuw modelleren

**Waar staan mijn
leerlingen nu?**

Eén groepje gaat snel vooruit, ze
passen de tactieken vlot toe

**Hoe ga ik daarmee
aan de slag?**

Verdiepen

Teksten zonder time-outs
MAAR met begeleiding

**Waar staan mijn
leerlingen nu?**

De hele klas slaat terugblikken over

**Hoe ga ik daarmee
aan de slag?**

Herhalen

Belang van de tactiek
opnieuw benadrukken

REFLECTIEMOMENTEN

Hoe goed ben jij in het begrijpen van teksten?

Beginner

Ik begrijp het nog niet helemaal. Ik heb hulp nodig.

Doorgroeier

Ik begrijp het bijna. Soms heb ik nog hulp nodig

Gevorderde

Ik begrijp het. Maar soms maak ik nog een fout.

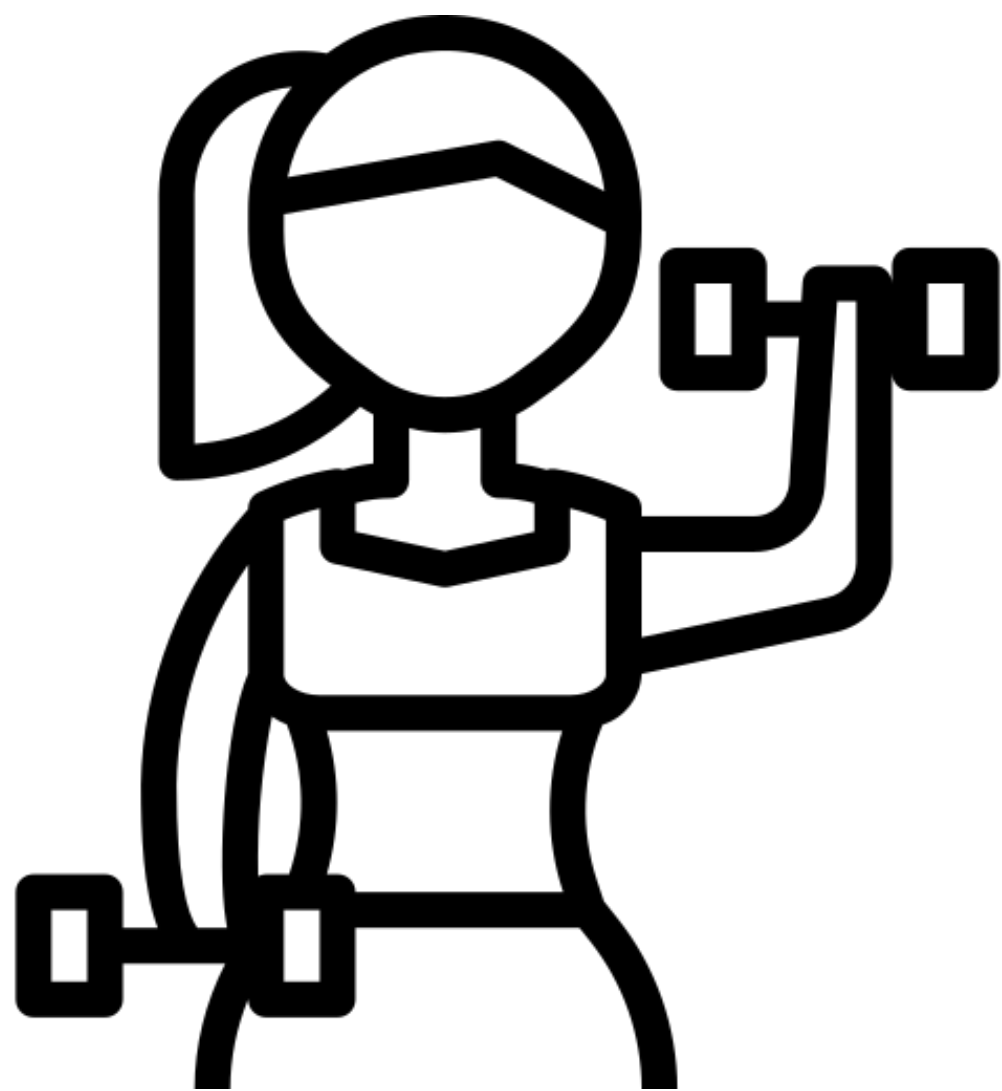
Expert

Ik begrijp het perfect. Ik zou het kunnen uitleggen aan anderen.

SLOTBESCHOUWING

WAT NEEM JE MEE?

Onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren

VAKGROEP ONDERWIJSKUNDE

www.ugent.be/pp/onderwijskunde/tli/nl

kimvanammel@hotmail.com

rielke.bogaert@ugent.be

 Universiteit Gent

 @ugent

 @ugent

 Ghent University